

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 520/2013-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. augusta 2013 predbežne prerokoval sťažnosť K. M., H., zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. P. R., s. r. o., K., konajúcej prostredníctvom advokáta JUDr. P. R., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 15 CoE 117/2012 z 31. októbra 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť K. M. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. januára 2013 doručená sťažnosť K. M. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na právnu pomoc a prístup k nej podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského

súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 15 CoE 117/2012 z 31. októbra 2012 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“).

2. Z obsahu sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že Okresný súd Lučenec (ďalej len „okresný súd“) uznesením sp. zn. 14 Er 589/2008 z 20. marca 2012 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) v exekučnom konaní o vymoženie 624,91 € s príslušenstvom vo veci oprávnenej spoločnosti P., s. r. o., proti sťažovateľke, ktorá bola v procesnom postavení povinnej, vyhlásil predmetnú exekúciu za neprípustnú a zastavil ju v zmysle ustanovenia § 57 ods. 1 písm. g) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“). Proti uzneseniu okresného súdu podala oprávnená odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil a súčasne návrh oprávnenej na prerušenie konania zamietol. Trovy právneho zastúpenia, ktoré si sťažovateľka ako povinná uplatnila prostredníctvom svojho právneho zástupcu, krajský súd nepriznal, čím podľa názoru sťažovateľky porušil jej označené základné práva.

3. Nepriznanie uplatňovaných trov konania sťažovateľkou krajský súd odôvodnil takto: „Exekučný poriadok v jeho siedmej časti osobitne a komplexne upravuje „Trovy exekúcie“. Aj keď je možné pripustiť, že Exekučný poriadok náhradu trov exekučného konania vzniknutých povinnému explicitne nerieši, podľa názoru odvolacieho súdu, v otázke trov exekúcie povinného, nie je možná primeraná aplikácia Občianskeho súdneho poriadku. Ustanovenie § 200 ods. 1 EP (Exekučného poriadku, pozn.) nemožno vykladať tak extenzívne, že do trov exekúcie možno subsumovať aj trovy exekúcie vzniknuté povinnému. Práve naopak, v zmysle ods. 1 § 200 EP nemôže povinnému nikdy vzniknúť právo na náhradu trov exekučného konania. Pokiaľ by bolo úmyslom zákonodarcu zahrnúť do trov exekúcie aj trovy povinného, bolo by to v citovanej zákonnej norme upravené. Bolo potom na súdnej interpretácii ustáliť, či má povinný právo na náhradu trov exekúcie, pričom bolo judikované, že právo na náhradu trov konania exekúcie podľa § 200 ods. 1 EP nemôže vzniknúť povinnému. Takéto právo nemožno vyvodiť ani z ust. § 203 ods. 2 EP, lebo toto ustanovenie rieši len vzťah vzniknutý medzi exekútorom a oprávneným (R 36/2007).

Naviac odvolací súd uvádza, že uplatnené a vyčíslené trovy exekúcie povinného nemožno považovať ani za účelne vynaložené, lebo konajúci exekučný súd exekúciu zastavil ex offo, bez ohľadu na podnet povinného zo dňa 16. 1. 2012.“

4. Sťažovateľka považuje citovaný výklad za príliš formalistický, majúci prvky sudcovskej svojvôle, ktorý má za následok porušenie jej v sťažnosti označených základných práv. V tejto súvislosti sťažovateľka argumentuje:

«Exekučný poriadok, ako zákon lex specialis, obsahuje právnu úpravu trov exekučného konania, ktorých úprava je v osobitnom predpise nevyhnutná, vzhľadom na špecifický charakter samotného exekučného konania. Je nevyhnutné uviesť, že túto úpravu trov konania nemožno v žiadnom prípade považovať za komplexnú a vyčerpávajúcu. Exekučný poriadok, ako predpis podrobne upravujúci postup subjektov v exekučnom konaní sa len veľmi stroho, nevenujúc potrebnú pozornosť zaoberá prípadmi, kedy sa povinný úspešne domohol svojho práva a došlo k zastaveniu exekúcie. Uvedené potvrdzuje napr. to, že aj v tak závažnom prípade ako je tento, v prípade kedy je exekúcia vykonávaná na základe neplatného exekučného titulu, neustanovuje samostatnú úpravu zastavenia exekúcie a toto zastavenie je potrebné subsumovať pod veľmi široko koncipované ust. § 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku, teda zastavenie exekúcie pre existenciu iného dôvodu, pre ktorý ju nemožno vykonať. Z uvedeného je teda zrejmé, že zákonodarca nepočítal s takouto možnosťou, a preto explicitne neupravil ani priznávanie náhrady trov povinnému v obdobných prípadoch. Je teda zrejmý dôvod neexistencie samostatnej úpravy náhrady trov úspešného povinného a zrejmá nevyhnutnosť, v obdobných prípadoch, použitia úpravy obsiahnutej v OSP.

Podľa § 251 ods. 4 OSP sa v prípade neexistencie osobitnej úpravy v osobitnom predpise použije právna úprava všeobecného predpisu, teda Občianskeho súdneho poriadku. Keďže Exekučný poriadok nerieši priznávanie trov povinnému a ani takéto priznávanie trov explicitne nevylučuje je v súlade so základnými zásadami občianskeho práva nutné aplikovať ustanovenia všeobecného predpisu, Občianskeho súdneho poriadku, upravujúce daný vzťah.

V prípade, ak by vyššie uvedená argumentácia nemala obstať, sťažovateľ ďalej uvádza, že tvrdeniu odvolacieho súdu o tom, že ust. § 203 ods. 1 Exekučného poriadku

„ukladá povinnosť oprávnenému hradiť trovy exekúcie len súdnemu exekútorovi“ nie je správne, a taktiež nemá zákonný podklad. Uvedené tvrdenie je potvrdené samotným znením ust. § 203 ods. 1 Exekučného poriadku, ktoré všeobecne uvádza, že ak dôjde k zastaveniu exekúcie zavinením oprávneného, súd môže uložiť nahradenie nevyhnutných trov exekúcie, a teda z tohto znenia nemožno nijako vyvodiť, že by nahradenie nevyhnutných nákladov exekúcie malo patriť len súdnemu exekútorovi...

K tvrdeniu odvolacieho súdu, podľa ktorého došlo k zastaveniu exekúcie „ex offo“ uvádzame, že je podľa názoru povinného absolútne nesprávne, a to z toho dôvodu, že je len ťažko predstaviteľné, že exekúcia vykonávaná od 30. 06. 2008 bola autoritatívne bez návrhu zastavená exekučným súdom, keďže bola zastavená dva mesiace po návrhu povinného na jej zastavenie.»

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľka na podporu svojich tvrdení poukazuje na publikované názory odbornej verejnosti a vybranú rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov.

5. Na základe uvedeného sťažovateľka v petite sťažnosti žiadala vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu, prikázal krajskému súdu priznať sťažovateľke náhradu trov konania v napadnutom exekučnom konaní vedenom pod sp. zn. 15 CoE/117/2012, ďalej priznal sťažovateľke primerané zadosťučinenie v sume 350 € a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti v zmysle judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánom štátu (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05). Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je teda absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej.

10. Sťažovateľka v sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na právnu pomoc a prístup k nej podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

11. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že pokiaľ ide o medze zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre opakovane vyslovil, že mu neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia vecí všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti (II. ÚS 1/95). Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým prislúcha interpretácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo záväznou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli do takej miery zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, že by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07).

12. Vychádzajúc z uvedených ústavne relevantných úvah ústavný súd pristúpil k prieskumu napadnutého uznesenia krajského súdu len v tom smere, či nevykazuje znaky arbitrárnosti a sudcovskej svojvôle až do takej miery, že by to mohlo mať za následok porušenie základných práv sťažovateľky.

13. Podľa § 200 ods. 1 Exekučného poriadku trovami exekúcie sú odmena exekútora, náhrada hotových výdavkov a náhrada za stratu času pri vykonaní exekúcie. Oprávnený a exekútor majú nárok na náhradu trov potrebných na účelne vymáhanie nároku.

Podľa § 200 ods. 3 Exekučného poriadku ak dôjde k zastaveniu exekúcie zavinením oprávneného, súd mu môže uložiť nahradenie nevyhnutných trov exekúcie.

Podľa § 251 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) na výkon rozhodnutia a exekučné konanie podľa osobitného predpisu sa použijú ustanovenia predchádzajúcich častí, ak tento osobitný predpis neustanovuje inak. Rozhoduje sa však vždy uznesením.

14. Podstatná námietka sťažovateľky spočíva v tvrdení, že krajský súd nesprávnou interpretáciou relevantných ustanovení Exekučného poriadku a Občianskeho súdneho poriadku došiel k ústavne nekonformnému záveru o tom, že jej v predmetnom exekučnom konaní neprináleží náhrada trov konania. Krajský súd pritom argumentoval dvoma nosnými dôvodmi, a to:

„a) náhradu trov konania nepriznal, pretože podľa jeho názoru Exekučný poriadok náhradu trov konania v prospech povinného neupravuje a zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov ako všeobecný predpis nemožno pre tento účel aplikovať a

b) v danej veci uplatnené trovy konania, ktoré pozostávajú výlučne z trov právneho zastúpenia, nemožno považovať za účelne vynaložené, keďže všeobecné súdy konali ex offo.“

15. Ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti, berúc do úvahy i rozporné závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované pod sp. zn. R 36/2007, dáva za pravdu sťažovateľke v tom smere, že výklad krajského súdu, ktorým apriori vylúčil náhradu trov konania v prospech povinného, je príliš formalistický a môže mať potenciálne za následok porušenie základných práv dotknutej osoby. Generálne možno konštatovať, že náhrada trov konania, a to nielen v súdnom konaní, ale aj v konaní exekučnom, sa riadi princípom úspechu vo veci a princípom zavinenia. Vychádzajúc z princípu zavinenia ukotveného v § 203 ods. 1 Exekučného poriadku ak oprávnený skutočne svojim správaním zaviniť vznik nevyhnutých trov exekučného konania, je povinný ich nahradiť, pričom by bolo nelogické a nesprávne zužovať túto jeho povinnosť len v prospech exekútora. Takýto výklad smeruje v konečnom dôsledku k formálnej i materiálnej nerovnováhe účastníkov konania. Uvedenú interpretáciu podporuje aj ustanovenie § 271 OSP, ktorým sa upravujú trovy výkonu rozhodnutia a podľa ktorého ak dôjde k zastaveniu nariadeného výkonu rozhodnutia, súd rozhodne o náhrade trov, ktoré účastníkom uskutočňovaním výkonu rozhodnutia vznikli, podľa toho, z akého dôvodu k zastaveniu výkonu rozhodnutia došlo. Môže tiež zrušiť dosiaľ vydané rozhodnutia o trovách výkonu, prípadne uložiť oprávnenému, aby vrátil, čo mu povinný na trovy výkonu rozhodnutia už zaplatil.

Ústavný súd prihliadajúc na uvedené zastáva názor, že ustanovenie § 203 ods. 1 Exekučného poriadku by sa malo vykladať tak, že oprávnený je povinný v prípade zavinenia hradiť nevyhnutné trovy exekúcie nielen v prospech exekútora, ale i v prospech povinného.

Naostatok ústavný súd dodáva, že povinnosť oprávneného niest' náhradu trov konania aj voči druhému, resp. ďalším účastníkom konania – povinným – súčasne pôsobí ako brzda proti šikanóznemu uplatňovaniu práva (iniciovanie exekúcie alebo pokračovanie v nej i v prípade nespôsobilého exekučného titulu, zániku exekvovanej pohľadávky a pod.).

16. Krajský súd však argumentačne poukázal aj na ďalší existujúci dôvod, pre ktorý sťažovateľke náhradu trov exekúcie nepriznal, a to konkrétne pre absenciu účelnosti,

resp. nevyhnutnosti ich vynaloženia. I keď sťažovateľka poukázala na skutočnosť, že súdu adresovala písomný podnet na zastavenie exekúcie, z procesného hľadiska exekučný súd konal z úradnej povinnosti a rozhodnutie o zastavení exekúcie pre jej neprípustnosť vydal ex offo, čo bolo v konečnom dôsledkom dôvodom na nepriznanie trov konania sťažovateľke. Posúdenie účelnosti, resp. nevyhnutnosti vynaložených trov, je otázkou skutkovou, ktorú nemá ústavný súd právomoc posudzovať, pretože nie súdom prieskumným. Skutkový záver krajského súdu, ktorým vyhodnotil podanie sťažovateľky ako neúčelné, pretože i bez tohto podania by sám zastavil exekúciu, nemôže ústavný súd vzhľadom na jeho úlohu v systéme súdnictva prehodnocovať a nepovažuje ho ani za arbitrárny či za prejav sudcovskej svojvôle. Takýto postup krajského súdu má oporu v právnych predpisoch a bol odôvodnený do tej miery, ktorá postačuje na záver o ústavnej konformite napadnutého uznesenia.

17. Aj keď napadnuté uznesenie, čo sa týka odôvodnenia, trpí vadami, ústavný súd uvádza, že nie je jeho úlohou do detailov podrobiť revíziu napadnuté uznesenie so zámerom vylepšiť jeho odôvodnenie, prípadne zostaviť zoznam možných pochybení krajského súdu, ak tieto nemajú takú relevanciu, ktorá by mohla spochybniť ústavnú konformitu záverov napadnutého rozsudku s ústavou (IV. ÚS 270/09, IV. ÚS 27/2010, III. ÚS 165/2012). V danom prípade možno predpokladať, že aj prípadné pozitívne rozhodnutie o sťažnosti z dôvodov uvedených v bode 14 tohto rozhodnutia by mohlo viesť iba k ďalšiemu vylepšeniu jeho odôvodnenia krajským súdom v následnom konaní. Nemožno preto ani v tejto súvislosti prijať názor sťažovateľky o arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti napadnutého uznesenia krajského súdu.

18. V citovanej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia krajský súd vo vzťahu k neúčelnosti vynaložených trov právneho zastúpenia uviedol dôvody, pre ktoré náhradu trov konania nepriznal. Ústavný súd opakovane uvádza, že v každom prípade tento postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľky nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Okolnosť, že sťažovateľka má odlišný názor, nezakladá porušenie označených základných práv a slobôd. Ústavný súd preto nemá dôvod zasahovať do záverov krajského súdu. Základné právo na súdnu ochranu

a spravodlivé súdne konanie garantované ústavou a dohovorom neznamena právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom a nemožno ho ani účelovo chápať tak, že jeho naplnením je vyhovie všetkým návrhom účastníka konania (napr. II. ÚS 4/94, I. ÚS 8/96). Vzhľadom na to bolo potrebné sťažnosť odmietnuť pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

19. Z hľadiska možného porušenia základného práva na právnu pomoc zaručeného v čl. 47 ods. 2 ústavy ústavný súd uvádza, že čl. 47 ods. 2 ústavy zakotvuje právo na to, aby sa každý mohol nechať zastupovať kvalifikovaným právnym zástupcom, ktorý účastníkovi poskytne právnu pomoc v prípadoch, ktoré si takúto pomoc vyžadujú. Hlavný význam základného práva na právnu pomoc spočíva v tom, že orgány uvedené v čl. 47 ods. 2 ústavy (súdy, iné štátne orgány, orgány verejnej správy) majú zodpovedajúcu povinnosť nebrániť účastníkovi, v danom prípade sťažovateľke, aby v konaní pred nimi využívala právnu pomoc. Pri takomto vymedzení označeného základného práva k jeho porušeniu podľa názoru ústavného súdu v danom prípade zjavne nedošlo. Sťažovateľka ani nenamieta, že by v akejkoľvek súvislosti nebolo rešpektované jej právo dať sa v súdnom konaní zastupovať zvoleným právnym zástupcom, napokon v predmetnom exekučnom konaní aj skutočne bola právne zastúpená ňou zvoleným právnym zástupcom. Sťažovateľka v konaní pred všeobecnými súdmi mala príležitosť predložiť svoju argumentáciu, zároveň jej bolo umožnené zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené v danom exekučnom konaní. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní nezistil žiadne okolnosti, ktoré by signalizovali oklieštenie základného práva sťažovateľky na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy.

20. Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažnosti tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

21. Keďže sťažnosť bola odmietnutá pre jej zjavnú neopodstatnenosť, ústavný súd nemohol rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľky, ktoré sú viazané na skutočnosť, že sťažnosti bude vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. augusta 2013